

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОГО МОНОПОЛІЗМУ НА РИНКУ М'ЯСА УКРАЇНИ

Кундєєва Г.О., к.е.н.

Національний університет харчових технологій

Серед багатьох факторів, що впливають на розвиток вітчизняної м'ясної промисловості, особливої уваги набуває створення на ринку м'яса умов, близьких до досконалої конкуренції. На жаль, сучасні торговельні підприємства виробили такі правила співпраці з постачальниками м'ясної продукції, що у сукупності створюють ефект монополії. Насамперед, це відсутність передоплати від торговельних організацій за отриману м'ясну продукцію та затримка повернення коштів після її реалізації. По-друге, це створення значної торговельної націнки на м'ясо та м'ясопродукти.

Для підтвердження останнього здійснений порівняльний аналіз вітчизняного та американського ринків м'яса та м'ясопродуктів. Виходячи з того, що американська економічна система являє собою відкриту ліберальну модель змішаної економіки із жорстким антимонопольним законодавством, а ціни товарів і послуг, які утворюються на ринку США, належать до категорії цін, що формуються за законами відносно досконалого конкурентного ринку і вважаються конкурентними, ми обрали саме цей ринок. Так, у США станом на 2008 р. співвідношення між оптовими та фермерськими цінами на свинину становило – 1,8, між роздрібними та оптовими цінами – 1,04. Тобто торгівельна націнка на свинину в роздрібній мережі США становить всього 4%.

Розрахунки співвідношення між оптово-відпускними та закупівельними, а також роздрібними та оптово-відпускними цінами на деякі види м'яса в Україні наведені у таблиці 1.

Отримані розрахунки вказують на те, що вітчизняний ринок м'яса не є ринком досконалої конкуренції. На відміну від ринку США, співвідношення між роздрібними та оптово-відпускними цінами на свинину на ринку України складає 45%.

Таблиця 1

Рівень середньозважених цін на основні види м'яса в Україні у 2008-2009 рр.

Види продукції	Закупівельні (грн/т)		Оптово-відпускні(грн/кг)		Роздрібні (грн/кг)		Співвідношення між закупівельними та оптово-відпускними цінами		Співвідношення між оптово-відпускними та роздрібними цінами	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
М'ясо ВРХ	8982	11435	18,49	25,59	23,8	35,7	2,06	3,12	1,29	1,40
М'ясо свиней	9094	16168	17,6	25,59	25,47	38,92	1,94	2,41	1,45	1,52
М'ясо птиці	-	-	11,33	25,59	14,02	17,02	-	-	1,24	0,67

Розраховано за даними Держкомстату

Слід зазначити, що у 2009 році його монополізація стала ще більшою, про що свідчать відповідні розрахунки (табл.1).

Дослідження товаропровідного ланцюга м'ясної продукції свідчить про те, що виробників сільськогосподарської сировини не влаштовують закупівельні ціни, м'ясопереробних підприємств – умови реалізації у торговельних мережах, а споживачів – роздрібні ціни на м'ясну продукцію. Ця проблема не створена сучасною економічною кризою. Вона існувала і раніше, але тоді дефіцит бюджетів всіх учасників ринку можна було усунути доступними кредитами. На сьогодні практично неможливо отримати кредити, а якщо банки і дають їх, то під високий відсоток. Саме тому, коли кредити малодоступні, бюджет країни невизначений, а підвищення добробуту й соціального захисту населення не відбуваються, необхідним є застосування нових інструментів щодо подолання торговельного монополізму. Одним із них може бути збільшення кількості торговельних площ.

Слід відмітити, що в Україні значно менше торговельних площ у розрахунку на одного покупця, ніж у державах Євросоюзу. Тому збільшення їх кількості буде сприяти зростанню конкуренції між підприємствами торгівлі як за покупців, так і за постачальників. Власне, це і може призвести до зниження торговельних націнок та наближення ринку м'яса до умов досконалої конкуренції.